

теорії та принципів ведення лісового і мисливського господарства, привчає до вміння організовувати та проектувати, інтегрувати та удосконалювати виробничі процеси згідно вимог чинного законодавства та екологічних можливостей природного середовища, що і є визначальним аспектом сталого розвитку. Це один із напрямів екологізації суспільного виробництва, що передбачає впровадження ресурсозберігаючих та екологічно безпечних техніко-екологічних процесів, способів і методів раціонального управління природно-ресурсним потенціалом, завдяки чому і забезпечується збереження, охорона та відтворення навколишнього природного середовища. Еколого-орієнтовані освіта та виробництво мають змінити поведінку та стереотипи мислення нації від необхідності гіпертрофованого використання природних ресурсів до його обмеженого споживання, що є основою раціонального природокористування, як нової парадигми суспільного виробництва.

Список використаних джерел:

1. Колеснікова І. А. Основи андрогогіки, 2007 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://obuchalka.org/2015040984001/osnovi-andragogiki-kolesnikova-i-a-2007.html#>

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ» ТА «ОХОРОНА ПРАЦІ»

Шкодин А.В.,
канд. пед. наук

Ніжинський фаховий коледж

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Педагогічна наука та практика використовують термін "інноваційна діяльність", який означає оновлення технології навчання та перебудову особистісних установок викладача. Такою сучасною засадою є розуміння навчального процесу як діалогу особистостей – викладача й студента, які є суб'єктами процесу педагогічної дії. Проведені соціологічні дослідження різних форм і методів викладання свідчать, що засвоєння матеріалу лекції складає 20%, лекції з використанням наукових джерел підвищує даний показник до 30%, лекція з використанням аудіовізуальних засобів дає 50% умов інформації, дискусія – 70%, гра – 90% [1]. На цій основі у навчальному процесі закладу фахової передвищої освіти активно використовуються діяльнісні методики, а також технології, спрямовані на візуалізацію інформації, методика укрупнення дидактичних одиниць, ігрові методики. Особливої актуальності в освітньому процесі набуває створення проблемної ситуації. Основним функціональним полем такої ситуації є аудиторні та практичні заняття, де взаємодіють викладач та студент. Традиційний підхід до встановлення мети, змісту та методики навчання (коли для вивчення пропонуються, в основному, об'єкти та явища навколишнього світу, а не проблеми) показує низьку ефективність. Без знань про окремі об'єкти та явища навколишнього світу не обійтись, але тільки цим обмежувати-

ся не можна. У житті людина стикається не стільки з окремими об'єктами, скільки з проблемами – цілісними життєвими завданнями, розв'язання яких і складає зміст життєдіяльності. В сучасних освітніх технологіях інноваційні процеси носять дискретний, циклічний характер. Це потребує докорінних змін у підходах до оволодіння вміннями і навичками, а саме застосування компетентісного підходу та дуальності навчання, що передбачає спільні зусилля освіти і роботодавців, фахівців-практиків різних галузей.

Компетентісний підхід сприяє формуванню у фахівців готовності до ефективного розв'язання будь-яких професійних, соціальних та особистих проблем в обставинах, що швидко змінюються. Однією з основних причин кризи традиційної системи освіти є те, що цикл навчання в загальноосвітній школі триває значно довше, ніж у сучасних умовах і тому застарілою стає інформація, яку пропонують майбутнім фахівцям. Сучасні глобальні інформаційні технології дають змогу отримати кожному користувачеві відповідних технічних засобів будь-яку інформацію. Внаслідок цього традиційна установка освіти на передачу відомих знань утратила сенс. Тому й цінність мають не загальні теоретичні знання, а конкретні практичні, що можуть знадобитись у майбутньому. Також важливішим стає навчити студента здобувати знання. Навчання поступово перетворюється на процес набуття майбутніми фахівцями під керівництвом педагога та самостійно знань, умінь, навичок і досвіду практичної діяльності, для досягнення професійно та соціально значущих компетенцій. Аналіз трактування поняття «компетентність» ґрунтується на таких інтегральних термінах, як знання, уміння, навички, здібності, професіоналізм, кваліфікація тощо. Єдині визначення цих понять не сформовані й мають суттєві відмінності на різних рівнях освіти. У шкільних програмах і підручниках наведено основні поняття і терміни, без яких неможливо зрозуміти жодного тексту чи елемента знань; фактів повсякденної дійсності й науки; основних законів науки, що розкривають об'єктивні зв'язки та відношення між різними об'єктами і явищами дійсності. У працях вчених (Л. Аристової, М. Данилова, Б. Осипова, І. Передова та ін.) відзначалося, що коефіцієнт роботи учнів на окремих уроках становить від 40 до 60%, що обумовило появу групової форми роботи на уроках. Стосунки між учителем та учнем набувають ознак співпраці, тому що педагог безпосередньо втручається у роботу групи тільки в тому разі, якщо в учнів виникає запитання і вони самі звертаються по допомогу до вчителя. Групова навчальна діяльність не ізолює учнів один від одного, а навпаки, дає змогу реалізувати природне прагнення до спілкування, взаємодопомоги й співпраці. В. В. Ягупов вважає, що «під знаннями розуміють сукупність засвоєних учнем відомостей, понять, уявлень про предмети і явища навколишнього світу й діяльності. Уміння – це здатність робити щонебудь, зумовлена набутими знаннями та досвідом. Навичка – це автоматизована дія, сформована цілеспрямованими вправами і виконується легко та вільно. Навичка формується на базі знань та простих умінь» [7]. А, на думку Н.П. Волкової, «практичне застосування є останнім етапом засвоєння знань, набуття умінь і навичок» [2].

Отже, постає питання покращення професійної підготовки студентів фахової передвищої освіти, виявити аспекти підвищення її ефективності з БЖД та ОП, розглянути питання практичної підготовки студентів агротехнічних спеціальностей, із урахуванням проблем її належного проведення та шляхами їх розв'язання. Сформува-

ти у майбутніх фахівців не лише певні знання і професійні уміння, а й комплекс компетентностей, які включають і фундаментальні знання, і вміння аналізувати та розв'язувати проблеми в нових умовах. Розглянути компетентнісний підхід не лише як засіб оновлення змісту освіти, але і як механізм приведення його у відповідність із вимогами сьогодення, здатність розв'язувати конкретні проблеми, що виникають у різних сферах життя, особливо збереження здоров'я.

Науково-методичний аналіз наукових робіт, дисертацій та методичної літератури засвідчує, а практика і досвід підтверджують, що на кожному етапі суспільного розвитку перед людством поставали соціальні, природні, техногенні, екологічні та інші проблеми, від яких залежало майбутнє суспільства. Водночас зазначимо: серед цих проблем були й ті, що нині входять до змісту поняття «безпека життєдіяльності». Також варто зазначити, що за історію людства вказані проблеми набували різних ознак та характеристик, і, відповідно, суспільство по-різному намагалося їх розв'язувати. Однак спільним для них була зумовленість рівнем розвитку економіки, характером трудової діяльності й суспільних відносин, соціальною структурою суспільства. Проблеми життя і діяльності людини завжди пов'язувалися зі суспільним ідеалом, сенсом життя, зі змістом та метою освіти наступних поколінь. Змінювались уявлення про ідеал людини, сенс її життя - змінювалося ставлення суспільства до самої людини, умов її життя і діяльності, фізичного та духовного здоров'я. У сучасних освітніх технологіях інноваційні процеси носять дискретний, циклічний характер, тісно пов'язаний з життєвим циклом нововведення, та залежать від дії низки чинників, серед яких головними є:

- готовність студентів до сучасних освітніх технологій та позитивна мотивація навчальної діяльності в цій ситуації;

- готовність викладачів і студентів до творчої діяльності;

- оптимальний психологічний клімат освітнього процесу та майстерність педагогів;

- врахування аспектів управління закладом освіти. У зв'язку з імплементацією нового закону про фахову передвищу освіту необхідно переходити від трансляції знань до оволодіння вміннями і навичками, якими студент зможе оперувати після закінчення навчання за обраним фахом.

Тому все більшої ваги набуватимуть компетентнісний підхід, «сендвіч-навчання» та дуальність навчання.

Компетентнісний підхід включатиме володіння набором компетенцій, т.з. вміннями, за фахом:

- 1) **Hardskills:** - за основною спеціальністю; - можливою другою – заочною; – знання та рівень володіння іноземними мовами; - знання та рівень володіння регіональними мовами; - рівень володіння комп'ютером (програми тощо);

- 2) **Softskills:** - організаторські здібності; - креативність; - старанність; - вміння працювати в команді; – спортивні інтереси тощо.

«Сендвіч-навчання» включатиме постійне навчання людини протягом життя, оволодіння новими вміннями, які виникають при роботі в різних проєктах, що передбачають використання все нових знань і навичок.

Дуальність навчання передбачає спільні зусилля освіти і роботодавців, фахівців-практиків різних галузей від залучення їх до формування навчальних планів і освітніх програм і до всього освітнього процесу, врахування рекомендацій і побажань, а також перехід від накопичення знань до оволодіння навичками, виховання вміння вирішувати комплексні завдання, бачити проблему загалом.

Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх фахівців та завдань, які стоять перед сучасними закладами фахової передвищої освіти, передбачає:

- надання освіти високої якості;
- використання інноваційних технологій;
- виховання фахівців нового покоління, які б володіли не тільки знаннями обраної спеціальності, а й багатьма актуальними компетентностями, такими як: додаткова освіта, підвищення кваліфікації, знання іноземних мов, комп'ютерна грамотність, організаторські здібності, креативність; мали якісні міждисциплінарні знання і якісні вміння та навички забезпечення безпеки життєдіяльності себе та оточення (у побуті, на виробництві тощо).

Проведене дослідження щодо вивчення вимог до професійних та особистих якостей майбутніх фахівців показало, що серед професійних навичок найбільш бажаними є організаційно-управлінські (ділове спілкування, робота в команді) – 69% та аналітичні здібності – 50%. Визначаючи особисті якості, необхідні майбутнім фахівцям, роботодавці наголошували на відповідальності – 81% та здатності до навчання – 75%. Також вітається наявність комунікабельності – 69%, особливо стресостійкості та гнучкості мислення – 56%. Половина опитаних роботодавців схильна бачити у співробітників здатність генерувати нові ідеї. Розглянувши особисті якості, зазначаємо: половина опитаних вважає, що не вистачає готовності до практичної діяльності, ще 44% вказують на недостатню самостійність та ініціативу, а 25% – на нестачу відповідальності.

У закладах фахової передвищої освіти використовуються інноваційні підходи (технології) на усіх заняттях з БЖД. Серед них розповсюдженими вважаються навчальні диспути чи дискусії, «мозковий штурм» (brain storm), рольові ігри, «коло знань», «павутиння», ситуаційні ігри. Вони відносяться до взаємодіючого навчання і такого, що ґрунтується на досвіді. Ці ж інноваційні методи навчання можна успішно використовувати під час практичних занять із «БЖД (ОП, ОПВГ)». Але найефективнішими і дієвими будуть ті, що допоможуть студентам у процесі вирішення ситуаційних завдань скласти логічний ланцюжок їх розв'язання та отримати на виході розуміння розв'язку очікуваного результату. Поставлені завдання повинні бути пов'язані із реальним життям та надавати студентам практичні уміння і навички [5; 6; 7]. Під час проведення практичних занять із «БЖД (ОП, ОПВГ)» у коледжі використовуються інноваційні технології: прийоми «рольової гри» та різні форми роботи (групова, парна, індивідуальна).

Метою вивчення БЖД є «набуття студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій і природних небезпек, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку» [3]. Відповідно до вимог навчальних програм із «безпекових» дисциплін, студенти повинні набути компетенцій,

знань, умінь та навичок для здійснення професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій і природних небезпек. Також у студентів повинна бути сформована відповідальність за особисту та колективну безпеку. При цьому мета вивчення дисципліни не передбачає набуття знань, умінь тощо для забезпечення особистості, родини, інших колективів у побуті, довіллі, під час дозвілля, творчості, спортивних змагань, подорожей та інших видів непрофесійної діяльності, а лише формування відповідальності за неї. Особа, яка не здатна забезпечити себе, тим більше не зможе здійснити це стосовно інших людей, культурних та матеріальних цінностей, безпека яких не повинна бути вища за рівнем, ніж безпека окремої людини. Ця проблема посилюється суперечностями між: державними вимогами щодо підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних розв'язувати професійні завдання з обов'язковим дотриманням вимог забезпечення персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів господарювання, матеріальних та культурних цінностей у межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику у зв'язку з усвідомленням людством кризового стану ноосфери, і низьким рівнем їх загальнокультурних та професійних компетенцій із безпеки життєдіяльності; потребою формування сукупності загальнокультурних та професійних компетенцій із безпеки життєдіяльності в майбутніх фахівців і відсутністю педагогічної технології, що дає змогу гарантовано формувати ці компетенції в системі неперервної освіти; потребою в неперервності процесу формування сукупності загальнокультурних та професійних компетенцій із безпеки життєдіяльності й із відсутністю узгоджених не лише з іншими дисциплінами професійної підготовки, й між собою навчальних програм дисциплін циклу безпеки життєдіяльності, які можуть забезпечити реалізацію принципу наступності навчання на різних рівнях освіти; традиційною системою підготовки майбутніх фахівців і потребою працювати в сучасних організаціях, що навчаються, де кожен працівник постійно займається виявленням і розв'язанням проблем, що забезпечують для організації можливість безперервних експериментів, змін і вдосконалень, які сприяють її зростанню, навчанню і досягненню цілей.

Список використаних джерел:

1. Баханов К. Технологія групової справи в навчанні історії в школі / К. Баханов // Історія в школах України. – 2002. – № 1. – С. 23 - 29.
2. Бикова О. В. та ін. Основи цивільного захисту: навч. посіб. / О. В. Бикова, О. Ч. Болієв, Д. М. Деревинський, В. Н. Єлісєєв, С. М. Миронець, С. І. Осипенко, Ю. О. Півень, В. І. Плетньов, Л. В. Попов, І. П. Соколовський; за заг. ред. канд. іст. наук М. В. Болотських; МНС України, Ун-тет цивільного захисту України, Ін-тут держ. упр. у сфері цивільного захисту. – К., 2008. – 223 с.
3. Запорожець О. І. Перше засідання науково-методичної комісії з цивільної безпеки. Освіта і виховання у сфері БЖДЛ потребують концептуальних змін / О. І. Запорожець, В. О. Михайлюк // Безпека життєдіяльності. – 2007. – № 12. – С. 7 - 11.
4. Запорожець О. І. Питання державного регулювання викладання у ВНЗ дисциплін «Безпека життєдіяльності», «Охорона праці та цивільний захист» / О. І. За-

порожець, А. В. Русаловський, В. М. Заплатинський, Б. Д. Халмурадов // Безпека життєдіяльності. – 2007. – № 11. – С. 11 - 13.

5. Збірник нормативних документів з безпеки життєдіяльності. – К.: Основа, 2004. – 880 с.

6. Кузьмінський А. Й. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. Й. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486 с. 11. Кузьмінський А. Й. Педагогіка : підручник / А. Й. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К.: Знання, 2007. – 447 с.

7. Носенко Е. Л. До проблеми зміни освітньої парадигми // Педагогічний процес: теорія і практика / Е. Л. Носенко. – К., 2002. – Вип. 2. – С. 77 - 80.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ У ПРОЦЕСІ ГРУПОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Андрійчук Т.В.,

здобувачка вищої освіти спеціальності 011

«Освітні, педагогічні науки»

Житомирський державний університет імені Івана Франка

У сучасних умовах реформування в галузі медицини актуалізується проблема якісної підготовки фахівців медичної галузі з відповідним рівнем професіоналізму. Від рівня професіоналізму сучасних медичних працівників залежить ефективність, успішність та результативність їх професійної діяльності та рівень сформованості професійної позиції. Невід’ємним складником професійної позиції майбутнього медичного працівника, показником його моральної та професійної зрілості є рівень професійно-етичної культури. Діяльність медичного працівника, окрім володіння фаховими компетентностями, потребує дотримання норм медичної етики та моралі, вимагає певного рівня професійної культури поведінки [1, с.105].

В умовах зростання потреби сформованості практико-орієнтованих компетентностей медичного фахівця, необхідно є принципово нова організація освітнього процесу на користь тих технологій навчання, які формуватимуть високу професійну компетентність і мобільність, створюватимуть найкращі умови для розвитку в студентів медичних закладів фахової передвищої освіти здатності самостійно приймати рішення, розв’язувати нетипові завдання, дотримуючись при цьому професійної медичної етики.

Різні аспекти цієї проблеми, зокрема окреслення рівня спрямованості студента-медика як майбутнього фахівця медичної сфери, розглянуто у наукових працях У. Безкоровайної, О. Кравченко, Л. Романишиної; особливості використання сучасних педагогічних технологій у процесі підготовки сестер медичних досліджували О. Волосовець, Є. Кривенко, С. Ястремська. Як зазначав В. Русанівський, беззаперечною ознакою інтелігентності для студента-медика мають стати досконале володіння державною мовою та висока культура спілкування на різних рівнях, у різних сферах, зокрема в науковій, офіційно-діловій, навчальній, виробничо-професійній, оскільки людина реалізується в культурі думки, культурі праці й культурі мови [2].